

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova

Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”

"Aprob"

Directorul Centrului de Excelență în
Educație Artistică „Ștefan Neaga”,

Dr. Perju Gheorghe

11 " octombrie 2017

Curriculumul modular

S.05.O.026 *Armonia (individual) III*

Specialitatea
215260 Muzicologie

Calificarea
265237 Muzicolog

Chișinău, 2017

Curriculumul a fost elaborat în cadrul Proiectului *EuropeAid/133700/C/SER/MD/12*
"Asistență tehnică pentru domeniul învățământ și formare profesională
în Republica Moldova",
implementat cu suportul financiar al Uniunii Europene

Autori:

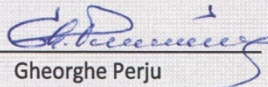
Ivancenco Valentina, profesor, grad didactic superior, Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”;

Manoila Iana, profesor, grad didactic I, Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”.

Aprobat de:

Consiliul metodic-științific al Centrului de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”.

Director

Gheorghe Perju

" 11 " octombrie 2017

Recenzenți:

Butucel Zinona, profesor, grad didactic superior, Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”;

Rusu Angela, profesor, grad didactic superior, Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”.

Adresa Curriculumului în Internet:

Portalul național al învățământului profesional tehnic
<http://www.ipt.md/ro/produse-educationale>

Cuprins

I. Preliminarii	4
II. Motivația, utilitatea disciplinei pentru dezvoltarea profesională.....	5
III. Competențele profesionale specifice modulului	6
IV. Administrarea modulului	6
V. Unitățile de învățare	7
VI. Repartizarea orientativă a orelor pe unități de învățare	9
VII. Studiu individual ghidat de profesor	9
VIII. Lecții individuale programate	11
IX. Sugestii metodologice	13
X. Sugestii de evaluare a competențelor profesionale	14
XI. Resursele necesare pentru desfășurarea procesului de studii	18
XII. Resursele didactice recomandate elevilor	18

I. Preliminarii

Statutul Curriculumului. Curriculumul modular *Armonia (individual) III* este un document normativ și obligatoriu pentru pregătirea specialiștilor în domeniul de formare profesională *Arte*, specialitatea *Muzicologie*, în instituțiile de învățământ profesional tehnic postsecundar.

Actualul Curriculum asigură procesul de predare-învățare-evaluare a cursului de *Armonia (individual) III* și este conceput astfel încât să permită profesorilor posibilitatea de a-și elabora o strategie eficientă de organizare a demersului educațional.

Obiectul de studiu al disciplinei *Armonia*, care este o ramură a muzicologiei, un domeniu important în educația și instruirea unui muzician profesionist, reprezintă o știință a muzicii care se bazează pe multiple laturi ale acesteia: cea practică și teoretică, aplicativă și fundamentală, creatoare, interpretativă și receptivă, diacronică și sincronă, cognitivă și educativă, etică și estetică.

În cadrul disciplinei *Armonia (individual) III* elevii vor fi asimilați cu informații despre arta muzicală, fiind prezentată ca un fenomen specific între alte elemente ale limbajului muzical, ce formează aspectul individual al unei creații. Privită ca disciplină relativ tânără, modernă, *Armonia* ocupă un loc deosebit de important în educare și instruire în învățământul muzical artistic.

În Curriculumul modular *Armonia (individual) III*, în continuare este inclus acel material care este considerat mai necesar, ce are ca scop familiarizarea elevilor cu disciplina respectivă. Pe parcursul predării acestui curs se va pune accentul pe aspectul muzical-educativ în raport cu cel muzical-instructiv. În expunerea materialului tematic sunt introduse unele considerații teoretice din alte domenii ale muzicologiei care formează un tot întreg al științei ca: teoria muzicii, organologia, teoria formelor muzicale, folclor, literatura muzicii etc. Acestea însă, se vor demonstra în conformitate cu necesitățile sesizării fenomenelor creației muzicale la nivel de armonie.

Armonia (individual) III le oferă viitorilor specialiști oportunitatea operării cu un limbaj muzical-teoretic universal. Prin intermediul lui se vor nota, descifra, analiza, citi și reda o creație muzicală, câștigând echivalența între activitatea de recunoaștere și cea artistică, orientată spre formarea unui specialist apt să răspundă cerințelor actuale ale învățământului european.

Cunoștințele teoretice acumulate vor fi utile pentru activitatea practică a viitorului muzicolog și vor aprofunda competențele în domeniul artei muzicale.

Funcțiile Curriculumului. Funcțiile de bază ale Curriculumului sunt:

- Act normativ al procesului de predare, învățare, evaluare și certificare în contextul unei pedagogii axate pe competențe;
- Reper pentru proiectarea didactică și desfășurarea procesului educațional din perspectiva unei pedagogii axate pe competențe;
- Competență de bază pentru elaborarea manualelor tipărite, manualelor electronice, ghidurilor metodologice, testelor de evaluare.

Beneficiarii Curriculumului. Curriculumul este destinat:

- Profesorilor din instituția de învățământ profesional tehnic postsecundar;
- Autorilor de manuale și ghiduri metodologice;
- Elevilor care își fac studiile la specialitatea în cauză;
- Membrilor comisiilor de identificare, evaluare și recunoaștere a rezultatelor învățării, dobândite în contexte non-formale și informale.

Scopul. Acest curriculum formează și dezvoltă la elevi un nivel înalt al cunoștințelor speciale în domeniul *Muzicologiei* pentru a fi capabili de a expune argumentat idei concrete, de a poseda o gândire logică și analitică. Modulul dezvoltă competențe artistice, oferă posibilitatea de a motiva studierea specialității prin dezvoltarea unor concepții și sarcini complexe. Disciplina în cauză va forma la viitorii muzicologi cunoștințe și abilități necesare pentru a analiza, sesiza, asimila fenomenele muzicale, urmărind tendința de formare a competențelor la specialitate. Compatibilitatea Curriculumului va fi ajustată cu strategiile europene din domeniul educației, care conduc la formarea competențelor indispensabile unei societăți democratice.

Unitățile de curs, ce în mod obligatoriu certifică disciplina până la demararea procesului de instruire a modulului în cauză sunt:

S.01.O.017 *Teoria muzicii I;*

S.02.O.018 *Teoria muzicii II;*

S.01.O.019 *Aplicarea elementelor notației muzicale I;*

S.02.O.020 *Aplicarea elementelor notației muzicale II;*

S.03.O.021 *Armonia I;*

S.03.O.022 *Armonia (individual) I;*

S.04.O.023 *Armonia II;*

S.04.O.024 *Armonia (individual)II.*

II. Motivația, utilitatea modulului pentru dezvoltarea profesională

Problemele fundamentale trasate în cadrul Curriculumului *Armonia (individual) III* necesită înțelegerea, aprofundarea și gestionarea fenomenelor muzicale actuale, ce contribuie la formarea competențelor profesionale prin elaborarea de proiecte, utilizarea unor principii și metode bine cunoscute în domeniu.

Activitățile didactice la *Armonia (individual) III* se vor realiza în cadrul orelor de contact direct și studiul individual ghidat de profesor.

Unitatea cursului permite elevilor adaptarea la nivelul cognitiv pentru:

- a opera cu concepții și noțiuni specifice;
- a utiliza creativ elementele studiate;
- a o avea ca suport în activitatea muzicală practică, interpretativă, științifică sau didactica muzicală.

Studiul disciplinei se implică la mod direct, asupra utilizării cunoștințelor de bază, contribuie la însușirea, explicarea și interpretarea unor tipuri variate de concepte, situații, procese etc.

Importanța cunoștințelor și deprinderilor obținute în cadrul valorificării disciplinei, reprezintă componenta majoră a oricărui nucleu funcțional din structura educației artistice postsecundare, cu perspectiva de perfecționare a studiilor prin programe de licență, masterat și doctorat în instituția superioară de profil.

Disciplinele de specialitate, printre care *Armonia (individual) III*, își propun să pregătească *muzicologi* cu competențe corespunzătoare, asigurându-le viitorilor absolvenți o integrare în condiții avantajoase.

Complexitatea de discipline incluse în planul de învățământ contribuie la formarea unor muzicieni cu o temeinică pregătire muzical-teoretică constituind o garanție a calității actului didactic. Elevii de la specialitatea *Muzicologie* beneficiază pe parcursul studiilor de numeroase facilități de afirmare prin participari la manifestări științifice, concursuri de profil, olimpiade.

Actualmente, specialitatea *Muzicologie* este una din cele mai dificile și solicitate pe piața muncii prin oportunitățile pe care le oferă în calitate de: profesori ai disciplinelor muzical-teoretice în școlile de muzică și arte, redactori ai emisiunilor muzicale, prezentatori ai diverselor activități din cadrul edificiilor culturale, lectori etc.

III. Competențele profesionale specifice modului

Cunoștințele obținute la *Armonia (individual) III* sunt predestinate explicării unor variate tipuri de concepte, situații, procese sau proiecte asociate domeniului descifrării artei muzicale precum:

- CS1. Integrarea elementelor de limbaj armonic studiat în aplicații specifice de recunoaștere, reproducere, notare;
- CS2. Analiza comparativă a creațiilor muzicale în conformitate cu materialul tematic însușit.
- CS3. Valorificarea elementelor limbajului armonic cu semnificație de legătură și desfășurare a structurii muzicale;
- CS4. Demonstrarea însușirii temeinice a informației teoretice în realizările practice proprii
- CS5. Înțelegerea diverselor elemente ale limbajului armonic și semnificației acestora în conținutul imagistic al creației.

IV. Administrarea modului

Semestrul	Numărul de ore				Modalitatea de evaluare	Numărul de credite
	Total	Contact direct		Lucrul individual		
		Prelegeri	Practică			
V	30	-	15	15	examen	1

V. Unitățile de învățare

Notă: Actualmente, în uzul științific (referitor la terminologie), intră și inovațiile savanților occidentali (români, polonezi, germani etc.) Totodată, se manifestă tendință de a găsi în domeniul teoriei muzicii un echilibru dintre lexicul tradițional și cel nou.

Unități de competență	Unități de conținut	Abilități
1. Acordurile grupului de dominantă utilizate mai rar (VII6, III, D7 cu sextă).		
UC1. Integrarea elementelor de limbaj armonic studiate în aplicații specifice de recunoaștere, reproducere, notare	<p>1.1 Sextacordul treptei VII (VII6); Noțiuni generale; Structura; Dublarea sunetelor ;</p> <p>1.2 Realizările treptei VII6 :</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ În turații de pasaj; ▪ Armonizarea tetracordului al doilea ascendent; <p>1.3 Acordul treptei III-a; Noțiuni generale; Structura; Dublarea sunetelor; Bifuncționalitatea acordului;</p> <p>1.4 Realizările trisonului treptei III-a;</p> <p>1.5 Dominanta, D7 și răsturnările lui cu sextă; Noțiuni generale; Rezolvările.</p> <p>1.6 Realizările D ,D7 și a răsturnărilor lui cu sextă;</p>	<p>A.1 Dezvoltarea, aprofundarea datelor teoretice cu privire la sistemul funcțional al trisonurilor principale și secundare;</p> <p>A.2 Aprecierea și recunoașterea acordurilor secundare din grupul de dominantă (treptei VII6; III);</p> <p>A.3 Dezvoltarea capacităților de utilizare practică a acordurilor secundare din grupul de dominantă (VII6 și trisonului treptei III în armonizarea temelor, interpretarea la pian, solfegiere);</p> <p>A.4 Aprofundarea datelor teoretice cu privire la aprecierea și utilizarea practică a D cu sextă, D7 cu sextă și răsturnărilor acestuia;</p>
2. Acordurile modului minor natural.		
UC2. Analiza comparativă a creațiilor muzicale în conformitate cu materialul tematic însușit	<p>2.1 Tetracordul frigid, armonizarea lui;</p> <p>2.2 Aspectul comparativ al acordurilor grupului de dominantă în modul minor natural și armonic (structura lor);</p> <p>2.3 Acordurile grupului de dominantă cu funcțiune alternantivă;</p> <p>2.4 Armonizarea turației frigice la soprano;</p> <p>2.5 Armonizarea turației frigice la bas;</p> <p>2.6 Turații autentice;</p>	<p>A.5 Înțelegerea, aprofundarea datelor teoretice însușite la curs cu privire la acordurile modului minor natural și armonizării tetracordului frigid în descendență;</p> <p>A.6 Dezvoltarea capacității de recunoaștere a tetracordului frigid și aprecierea acordurilor în creațiile muzicale;</p> <p>A.7 Dobândirea priceperii de armonizare a temei cu diverse variante ;</p> <p>A.8 Interpretarea la pian a diverselor procedee de armonizare a tetracordului frigid;</p>
3. Progresii diatonice (unitonale).		
UC3. Valorificarea elementelor limbajului armonic cu semnificație de legătură și desfășurare a discursului muzical	<p>3.1 Noțiuni generale. Definiția;</p> <p>3.2 Clasificarea progresiilor (diatonice, cromatice, modulante);</p> <p>3.3 Intervalul de transpunere a progresiei diatonice, cromatice, modulante; Realizarea progresiei în</p>	<p>A.9 Înțelegerea, aprofundarea datelor teoretice însușite la curs cu privire la aprecierea progresiilor unitonale;</p> <p>A.10 Dezvoltarea capacității de recunoaștere, formare și</p>

Unități de competență	Unități de conținut	Abilități
	modul minor; 3.4 Abaterile admise în conducerea vocilor de la regulile stabilite; 3.5 Raportul funcțional în progresie; Unele variante de acorduri propuse pentru armonizarea motivului;	interpretare la pian a progresiilor unitonale; A.11 Dobândirea priceperii de utilizare practică a progresiilor unitonale prin armonizarea temelor, interpretarea la pian, analiza exemplurilor muzicale;
4. Sistemul cromatic. Procedeele de trecere în altă tonalitate. Dominantele duble în cadență.		
UC4. Demonstrarea însușirii temeinice a informației teoretice în realizările practice proprii	4.1 Sistemul diatonic. Recapitulare (noțiuni generale); 4.2 Sistemul cromatic; Procedeele de trecere în altă tonalitate; noțiuni generale; 4.3 Dominantele duble în cadență; noțiuni generale 4.4 Definierea noțiunii de DD în concepția teoreticienilor diverselor școli; 4.5 Notarea; structura : DD, DD7 și răsturnările ei, DDVII7 și răsturnărilor ei; DD9; 4.6 Răsturnările dominantelor duble utilizate în cadență; 4.7 Acordurile care precedă dominantele duble în cadență și în interiorul construcției; conducerea vocilor; 4.8 Rezolvarea dominantelor duble în cadență;	A.12 Înțelegerea comparativă a celor două sisteme diatonic și cromatic; A.13 Aprofundarea datelor teoretice referitor la procedeele de trecere în altă tonalitate. A.14 Recunoașterea, formarea unor variante proprii de trecere în altă tonalitate; A.15 Dezvoltarea capacității de recunoaștere a varietăților DD și a procedeelelor de utilizare în cadență; A.16 Dobândirea priceperii de utilizare a DD în cadență prin armonizarea temelor și interpretarea la pian;
5. Dominantele duble în interiorul construcției muzicale. Alterația dominantelor duble.		
UC4. Demonstrarea însușirii temeinice a informației teoretice în realizările practice proprii	5.1 Dominantele duble în interiorul construcției muzicale; noțiuni generale; 5.2 Rezolvarea DD7, DDVII7 și răsturnărilor în dominantă (lină și prin salturi); 5.3 Trecerea DD7, DDVII7 în D7 și răsturnările lui ; VII7 și răsturnările lui; II7 și răsturnările lui ;conducerea vocilor; 5.4 Acordurile DD în turații de pasaj; 5.5 Acordurile de pasaj în anturajul acordurilor de DD; 5.6 Alterația dominantelor duble; noțiuni generale; 5.7 Acordurile DD alterate – acorduri cu sexta mărită; 5.8 Acordurile care precedă DD alterate; conducerea vocilor; contrarietatea; 5.9 Rezolvarea acordurilor de DD alterată în : cvartsectacordul cadențial; tonica cvartsectacord de pasaj; dominantă; cvintele lui Mozart;	A.17 Aprofundarea datelor teoretice cu privire la formarea , aprecierea și utilizarea DD, răsturnărilor și rezolvărilor ei în interiorul construcțiilor muzicale; A.18 Dezvoltarea capacității de recunoaștere, formare și intonare a DD; A.19 Dobândirea priceperii de utilizare a acordurilor prin armonizarea temelor, interpretarea la pian, analiza exemplurilor muzicale; A.20 Înțelegerea, aprofundarea datelor teoretice însușite la curs cu privire la noțiunea de alterație; A.21 Recunoașterea, dezvoltarea capacității de formare, apreciere, interpretare și intonare a acordurilor DD alterate; A.22 Dobândirea priceperii de utilizare a acordurilor DD

Unități de competență	Unități de conținut	Abilități
		alterate prin armonizarea temelor, interpretarea la pian, analiza exemplurilor muzicale;
6. Inflexiunile modulatorii în tonalitățile înrudite.		
UC5. Înțelegerea diverselor elemente ale limbajului armonic și semnificației acestora în conținutul imagistic al creației	6.1 Noțiuni generale. Procedeele de trecere în altă tonalitate; 6.2 Tonalitățile înrudite la gradul I (unu);	A.23 Dezvoltarea capacităților de recunoaștere a inflexiunilor modulatorii în creațiile muzicale analizate; A.24 Dobândirea primelor realizări în utilizarea practică de interpretare la pian.

VI. Repartizarea orientativă a orelor pe unități de învățare

Nr. crt.	Unități de învățare	Numărul de ore			
		Total	Contact direct		Lucrul individual
			Prelegeri	Practică/ Seminar	
1.	Acordurile grupului de dominantă utilizate mai rar (VII6, III, D7 cu sextă).	6	-	3	3
2.	Acordurile modului minor natural.	4	-	2	2
3.	Progresii diatonice (unitonale).	6	-	3	3
4.	Sistemul cromatic. Procedeele de trecere în altă tonalitate. Dominantele duble în cadență.	4	-	2	2
5.	Dominantele duble: <ul style="list-style-type: none"> ▪ în interiorul construcției muzicale ; ▪ alterația DD. 	8	-	4	4
6.	Inflexiunile modulatorii în tonalitățile înrudite. Noțiuni generale.	2	-	1	1
	Total	30	-	15	15

VII. Studiu individual ghidat de profesor

Materii pentru studiul individual	Produse de elaborat	Modalități de evaluare	Termeni de realizare
I. Acordurile grupului de dominantă utilizate mai rar (VII6, III, D7 cu sextă)			

Materii pentru studiul individual	Produse de elaborat	Modalități de evaluare	Termeni de realizare
1.1 Sextacordul treptei VII-a (VII6); 1.2 Trisonul treptei III-a; 1.3 Dominanta și D7 și răsturnările lui cu sextă; 1.4 Condițiile de utilizare a treptei VII6; 1.5 Condițiile de utilizare a trisonului treptei III; 1.6 Condițiile de utilizare a D, D7 și răsturnărilor cu sextă;	1.1 Studiu de caz 1.2 Studiu de caz 1.3 Studiu de caz 1.4 Proiect individual 1.5 Proiect individual 1.6 Proiect individual	Comunicare Demonstrarea proiectului	Săptămâna 2 Săptămâna 3 Săptămâna 4
2.Acordurile modului minor natural.			
2.1 Noțiuni generale; Armonizarea tetracordului frigid; 2.2 Turația frigidă la soprano (procedeele de armonizare); 2.3 Turația frigidă la bas (procedeele de armonizare);	2.1 Proiect individual 2.2. Studiu de caz 2.3. Studiu de caz	Demonstrarea proiectului Comunicare	Săptămâna 5 Săptămâna 6 Săptămâna 7
3. Progresii diatonice (unitonale).			
3.1. Clasificarea progresiilor; 3.2 Selectarea progresiilor: diatonice, cromatice, transponente; 3.3 Prezentarea diverselor procedee de armonizare a progresiilor diatonice (la pian);	3.1 Studiu de caz 3.2 Proiect individual 3.3 Proiect individual	Comunicare Demonstrarea proiectului Demonstrarea proiectului	Săptămâna 8 Săptămâna 9 Săptămâna 10
4.Sistemul cromatic. Procedeele de trecere în altă tonalitate. Dominantele duble în cadență.			
4.1 Inflexiunile modulatorii;modulația și varietățile ei; contrapunerea; 4.2 DD și răsturnările ei în cadență; 4.3 Formarea și rezolvarea DD în cadență; 4.4 Interpretarea la pian a diverselor cadențe cu participarea DD;	4.1 Studiu de caz 4.2 Proiect individual 4.3 Studiu de caz 4.4 Proiect individual	Comunicare Demonstrarea proiectului Comunicare Demonstrarea proiectului	Săptămâna 11 Săptămâna 12
5. Dominantele duble în interiorul construcției muzicale. Alterația dominantelor duble.			
5.1 DD în interiorul construcției muzicale; 5.2 Interpretarea la pian a diverselor formule și succesiuni armonice cu participarea DD în interiorul construcției; 5.3 Interpretarea la pian a diverselor formule, succesiuni armonice sau progresii cu participarea DD alterate; 5.4 Aprecierea acordurilor de DD în creațiile muzicale analizate;	5.1 Studiu de caz 5.2 Proiect individual 5.3 Proiect individual 5.4 Proiect individual	Comunicare Demonstrarea proiectului Demonstrarea proiectului Demonstrarea proiectului	Săptămâna 13 Săptămâna 14
6.Inflexiunile modulatorii în tonalitățile înrudite. Noțiuni generale.			
6.1Procedeele de trecere în altă tonalitate; demonstrarea lor;	6.1 Studiu de caz 6.2 Studiu de caz	Comunicare Comunicare	Săptămâna 15

Materii pentru studiul individual	Produse de elaborat	Modalități de evaluare	Termeni de realizare
6.2 Inflexiunile modulatorii; formarea tonalităților la gradul unu de înrudire;			

VIII. Lecții individuale programate

Pentru elevii de la specialitatea Muzicologie în planul de învățământ sunt prevăzute lecții individuale practice ghidate de profesor la *Armonia (individual)III*, contact direct. Cu acest scop se propun variantele unor conținuturi pentru desfășurarea lor.

Nr. crt.	Unități de învățare	Lucrări practice	ore
1.	Acordurile grupului de dominantă utilizate mai rar (VII6, III).	-Aprecierea și recunoașterea acordurilor secundare din grupul de dominantă (VII6,III); -Armonizarea temelor; -Interpretarea la pian a formulelor și succesiunilor armonice, progresiilor la tema respectivă.	1
2.	Acordurile grupului de dominantă utilizate mai rar (DVII6, DTIII).	-Aprecierea și recunoașterea acordurilor secundare din grupul de dominantă (VII6,III); -Armonizarea temelor; -Interpretarea la pian a formulelor și succesiunilor armonice, progresiilor la tema respectivă.	1
3.	Acordurile grupului de dominantă utilizate mai rar (D și D7 cu sextă și răsturnările lui).	-Aplicarea practică a dominantei cu sextă și D7 cu sextă și răsturnările acestuia în: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Armonizarea temei; ▪ Interpretarea la pian; ▪ Analiza armonică. 	1
4.	Acordurile modului minor natural.	-Dezvoltarea capacității de recunoaștere și apreciere a acordurilor de completare a tetracordului frigid în analiza armonică; -Armonizarea temei cu diverse variante; -Interpretarea la pian a diverselor procedee de armonizare a tetracordului frigid.	1
5.	Acordurile modului minor natural.	-Dezvoltarea capacității de recunoaștere și apreciere a acordurilor de completare a tetracordului frigid în analiza armonică; -Armonizarea temei cu diverse variante; -Interpretarea la pian a diverselor procedee de armonizare a tetracordului frigid.	1
6.	Progresii diatonice (unitonale).	-Dezvoltarea capacității de formare și interpretare la pian a progresiilor unitonale; -Aprofundarea datelor teoretice prin armonizarea temelor; -Selectarea progresiilor unitonale în creațiile muzicale analizate.	1
7.	Progresii diatonice (unitonale).	-Dezvoltarea capacității de formare și interpretare la pian a progresiilor unitonale; -Aprofundarea datelor teoretice prin armonizarea temelor; -Selectarea progresiilor unitonale în creațiile muzicale analizate.	1

8.	Progresii diatonice (unitonale).	-Dezvoltarea capacității de formare și interpretare la pian a progresiilor unitonale; -Aprofundarea datelor teoretice prin armonizarea temelor; -Selectarea progresiilor unitonale în creațiile muzicale analizate.	1
9.	Sistemul cromatic. Procedeele de trecere în altă tonalitate. Dominantele duble în cadență.	-Aprofundarea datelor teoretice referitor la DD7 în cadență prin armonizarea temelor ; -Dobândirea priceperii de apreciere și utilizare a DD în cadență, în interpretare la pian, a formulelor și succesiunilor armonice, progresiilor; -Dezvoltarea capacității de recunoaștere a varietăților DD în cadență în analiza armonică.	
10.	Dominantele duble în cadență.	-Aprofundarea datelor teoretice referitor la DD7 în cadență prin armonizarea temelor ; -Dobândirea priceperii de apreciere și utilizare a DD7 în cadență, în interpretare la pian, a formulelor și succesiunilor armonice, progresiilor; -Dezvoltarea capacității de recunoaștere a varietăților DD în cadență în analiza armonică.	1
11.	Dominantele duble în interiorul construcției muzicale.	-Aplicarea DD 7 și răsturnărilor ei în interiorul construcției în armonizarea temelor; -Demonstrarea acordurilor în creațiile muzicale analizate; -Interpretarea la pian a diverselor formule și succesiuni armonice, progresiilor cu DD în interiorul construcției muzicale.	1
12.	Dominantele duble în interiorul construcției muzicale.	-Aplicarea DD7 și răsturnărilor ei în interiorul construcției în armonizarea temelor; -Demonstrarea acordurilor în creațiile muzicale analizate; -Interpretarea la pian a diverselor formule și succesiuni armonice, progresiilor cu DD în interiorul construcției muzicale.	1
13.	Dominantele duble în interiorul construcției muzicale.	-Aplicarea DD 7 și răsturnărilor ei în interiorul construcției în armonizarea temelor; -Demonstrarea acordurilor în creațiile muzicale analizate; -Interpretarea la pian a diverselor formule și succesiuni armonice, progresiilor cu DD în interiorul construcției muzicale.	1
14.	Alterația dominantelor duble.	-Proiectarea acordurilor de DD în interiorul construcției muzicale în interpretarea la pian a progresiilor; -Realizarea temelor; -Generalizarea materialului teoretic prin efectuarea analizei armonice.	1
15.	Inflexiunile modulatorii în tonalitățile înrudite. Noțiuni generale.	-Realizarea primelor noțiuni prin interpretările practice la pian a inflexiunilor modulatorii.	1

IX. Sugestii metodologice

Curriculumul modular la *Armonia (individual) III* constituie un suport metodologic al cursului și are drept scop formarea și dezvoltarea competențelor profesionale ale elevilor din învățământul profesional tehnic postsecundar la specialitatea Muzicologie.

Pentru eficientizarea asimilării cunoștințelor la *Armonia (individual) III* se propune utilizarea metodelor de *predare-învățare* activ participative, printre avantajele cărora putem enumera următoarele:

- Centrarea pe elev și activitate;
- Accentuarea pe dezvoltarea gândirii, formarea aptitudinilor și a deprinderilor;
- Încurajarea participării elevilor, inițiativa și implicarea;
- Determinarea parteneriatului profesor-elev prin realizarea unei comunicații multidirecționale.

Se recomandă orientarea către metode bazate pe îndeplinirea unor sarcini de lucru, utilizându-se cu precădere rezolvarea unei game cât mai variate de aplicații practice și punându-se accent pe înfăptuirea cu exactitate și la timp a cerințelor sarcinilor de lucru. Realizarea proiectelor în cadrul activităților practice va urmări dezvoltarea abilităților de lucru în echipă.

Pentru aceasta se vor alege cele mai potrivite metode didactice: *descoperirea, discuția în grup, dezbateră/masa rotundă, studiul de caz, observația individuală etc.* În activitățile individuale, accentul se va pune pe studierea, analiza și sistematizarea materialului teoretic și practic în scopul îndeplinirii sarcinilor de lucru individual. Acestea vor fi prezentate în formă de argumentare scrisă, referat, proiect elaborat, studiu de caz.

Adaptarea la noile cerințe cere modificarea metodelor și principiilor de lucru în auditoriu la unitatea de curs. În procesul de formare a abilităților, pentru educația și dezvoltarea capacităților la elevi se vor aplica:

- metode de transmitere și însușire a cunoștințelor (de comunicare, expositive, conversative etc.);
- metode de explorare și descoperire (directe, indirecte etc.);
- metode specifice învățământului muzical-artistic:
  - interactive de educație muzicală de predare-învățare;
  - ale acțiunii muzicale;
  - elaborării compoziției muzicale;
  - reflecției în contextul diverselor modalități de comunicare cu muzica;
  - orientării persoanei în mediul muzical.

Pentru facilitarea procesului de asimilare de către elevi a cunoștințelor, se recomandă consemnarea condițiilor de desfășurare a acțiunii didactice:

1.Organizarea activităților. Pentru buna organizare a procesului didactic ambii participanți necesită de a-și coordona activitățile. Sistematizarea eficientă a lecției influențează în mare măsură nivelul de formare a competențelor. Astfel, pe parcursul acestui proces se vor crea :

- condiții optime pentru buna colaborare dintre elev și profesor;
- un set de procese care duc la îmbunătățirea relațiilor dintre părți;

- un nivel de implicare a părților acționând în baza unor reguli și activități prestabilite.

2. *Selectarea adecvată a metodelor de instruire.* Pe lângă metodele de instruire și transmitere a cunoștințelor evocate anterior, se recomandă și cea de *problematizare*. Aplicarea acestei metode presupune parcurgerea unor etape: formularea problemei, studierea problemei, determinarea soluției și obținerea rezultatului final.

Conform acestei metode instruitul este pus în fața unor dificultăți create în mod deliberat și prin depășirea lor învață ceva nou. La crearea situațiilor de tip problemă se va ține cont de faptul că ea prezintă o dificultate pentru instruit, iar pentru a găsi soluția acesta va depune un efort intelectual.

Caracterul lecției la *Armonia (individual) III* poate fi variat, având diferite aspecte, însă structura tradițională a ei se va axa pe următoarele *forme de activități* specifice obiectului:

1. Expunerea conținutului tematic;
2. Obiective și exerciții;
3. Interpretarea la pian a elementelor limbajului muzical armonic;
4. Analiza tematico-armonică a unui exercițiu, fragment sau creație muzicală în context sau separat.

Activități de învățare-evaluare:

Elementele constitutive a procesului de învățare-evaluare pot fi delimitate în contextul fiecărei lecții, în conformitate cu un anumit conținut, bazându-se pe diverse acțiuni:

- Explicarea comparată;
- Comentariile orale;
- Comunicarea impresiilor în scris sau oral;
- Audierea;
- Aprecierea valorică;
- Argumentarea;
- Comentarea afirmației.

Un rol important în însușirea și consolidarea materialului studiat îi revine **procesului de autoinstruire**. Această activitate se propune de a fi inclusă în planurile de lungă durată la disciplină, luând în considerație volumul și formele lucrului de sine stătător, cu repartizarea proporțională și evaluarea permanentă a tuturor formelor de activitate din cadrul lecției individuale la armonie.

X. Sugestii de evaluare a competențelor profesionale

Principalele atribuții ale evaluării la disciplina *Armonia (individual) III* constau în măsurarea și autoreglarea eficientă a procesului de învățământ. Cu acest scop este necesar să se pună accentul pe :

- competențele achiziționate;
- progresul realizat;

- produsele activității elevilor.

Pentru a selecta cât mai multe date relevante, privitor la performanțele obținute de elevi, este oportun de a aplica metode și instrumente complementare de evaluare pe lângă cele tradiționale. Evaluarea asigură evidențierea cantității cunoștințelor dobândite, valoarea, nivelul, performanțele și eficiența acestora la un moment dat.

În cadrul disciplinei respective rămân în vigoare *metodele și tehnicile de evaluare* tradiționale precum:

- Chestionarea;
- Testele orale;
- Interogarea frontală;
- Testele scrise;
- Proiectul;
- Autoevaluarea;
- Metodele complementare etc.

Ele au drept scop final dezvoltarea la elevi a capacităților de sinteză și sistematizare a cunoștințelor, urmărind intenția de formare a abilităților și competențelor de comunicare prin utilizarea limbajului specific profesiei.

În valorificarea metodelor de evaluare este necesar să se țină cont de obiectivele sarcinilor și criteriile de evaluare a produselor solicitate la elevi. Pe lângă acestea, evaluarea îndeplinește și alte funcții:

- ✓ **de apreciere** a performanțelor atinse de elevi;
- ✓ **de diagnosticare** a deficiențelor de învățare a elevilor;
- ✓ **de prognoză** a performanțelor viitoare ale elevilor;
- ✓ **de feedback** continuu, care asigură îmbunătățirea permanentă a predării-învățării;
- ✓ **de selecție** a elevilor pentru participare la concursuri naționale și internaționale;
- ✓ **de formare** la elevi a imaginii de sine și a capacității de autoevaluare.

În conformitate cu metodele de evaluare, aplicate în cadrul disciplinei, este preferabil de a urma și anumite *etape de evaluare* care se bazează pe:

- ✓ Determinarea scopului evaluării;
- ✓ Determinarea criteriilor de evaluare;
- ✓ Elaborarea sau selectarea instrumentelor de evaluare (cu ce va fi colectată informația de constatare);
- ✓ Confruntarea informației acumulate cu criteriile prestabilite;
- ✓ Culegerea informației cu ajutorul instrumentelor de evaluare;
- ✓ Formularea recomandărilor pentru deciziile posibile.

Evaluarea curriculumului centrat pe competențe, propune transferarea accentului de pe evaluarea rezultatelor finale ale învățării asupra procesului de învățare. Spre deosebire de modelul *clasic* care impune evaluarea performanțelor finale ale elevilor, modernizarea ne

orientează spre evaluarea bazată pe legătura dintre experiențele concrete din viață și ceea ce se învață la lecție. Testul sau proba finală nu vor fi prioritare în motivația pedagogică. Clasamentul celor mai bune cunoștințe pot fi substituite și de o serie de alte activități ce vor încuraja *autoaprecierea și autosugestia*. La acest compartiment se recomandă de a utiliza *metoda alternativă* de evaluare în cadrul lucrului individual al elevului și anume constituirea *portofoliului*. Alegerea elementelor ce formează portofoliul elevului este realizată de către profesor, astfel încât acestea să ofere informații concludente privind pregătirea, evoluția, atitudinea; sau de elev, pe considerente de performanțe, preferințe etc. Conținutul unui portofoliu este reprezentat de rezultatele la: lucrări practice, studiul individual, investigații, referate și proiecte, activitatea extracurriculară, chestionare de atitudini etc.

Extensia conceptului de evaluare de la *clasic* spre cel *constructiv* va urmări și **alte tipuri** de evaluare precum:

- ✓ autoevaluarea;
- ✓ evaluarea reciprocă;
- ✓ evaluarea dirijată de profesor.

La disciplina *Armonia (individual) III* prin metodele tradiționale (obiectiv-directe) se va evalua:

- ✓ Volumul de cunoștințe teoretice, practice acumulate de elevi;
- ✓ Capacitatea de a interpreta la pian elementele limbajului teoretic studiate în cadrul disciplinei;
- ✓ Cunoașterea bazelor teoretice ale artei muzicale;
- ✓ Capacitatea de analiză/aplicare a cunoștințelor în activitate practică;
- ✓ Performanțele obținute în activitatea de învățare/predare/autoevaluare;
- ✓ Nivelul evoluției în dinamica aptitudinilor muzicale.

Însă prin metode complementare (intuitiv-indirecte) se vor aprecia:

- ✓ Atitudinea elevilor față de arta muzicală, profesia aleasă;
- ✓ Pasiunea pentru muzică;
- ✓ Activitatea extracurriculară;
- ✓ Nivelul general de cunoaștere a evenimentelor actuale: sociale, politice, economice, tehnologice, culturale etc.

Analizei armonice îi revine unul din cele mai importante locuri în studierea cursului *Armonia (individual) III*. În datoria pedagogului este de a selecționa corect literatura didactică și de a aplica metoda cea mai rațională pentru efectuarea ei. Cu acest scop, pot fi recomandate pentru utilizare creațiile muzicale integre sau fragmente din creații muzicale incluse în crestomații.

Unele aspecte și indicații metodice referitoare la *analiza armonică* utilizate mai frecvent în practica pedagogică sunt legate de:

- ✓ Aprecierea tonalității principale, a planului tonal și a devierilor tonal- modale;
- ✓ Examinarea cadențelor, clasificarea lor, relațiile reciproce și rolul oferit în arhitectura lucrării,
- ✓ Stabilirea corelațiilor dintre linia melodică și limbajul armonic;

- ✓ Aprecierea detaliată a acordurilor (poziția armonică și cea melodică, dublarea sunetelor, răsturnarea etc.), a succesiunilor armonice, raporturilor funcționale dintre acorduri, conducerii vocilor etc.
- ✓ Analiza unor interacțiuni între poziția armonică ale acordurilor și registru;
- ✓ Caracteristica pulsației armonice ce contribuie la formarea conținutului emotiv legată de ritmică și tempoul creației;
- ✓ Aprecierea și explicarea sunetelor neacordice din melodie sau din acompaniament;
- ✓ Analiza facturii.

Modulul *Armonia (individual) III* preconizează și *proba scrisă*.

Exercițiile în scris (temă pentru realizare), se plasează printre formele tradiționale în cursul studierii obiectului. Acestui compartiment sunt consacrate mai multe cercetări și indicații metodice, unele din ele mai frecvent utilizate în practica pedagogică vor fi demonstrate în literatura de specialitate propusă la disciplină. Reieșind din principiile metodice de armonizare a melodiei (voce superioare sau basului) putem generaliza unele momente ale acestui proces.

- ✓ Exercițiul propus se interpretează (solfegiază) și se analizează ca structură după care se elaborează un plan de care ne conducem în lucru;

Variantă ce ține de: aprecierea și notarea cadenței; evidențierea unor turații armonice specifice; sublinierea salturilor și mișcărilor line; armonizarea integră a exercițiului; interpretarea exercițiului armonizat la pian sau solfegiat în ansamblu cu grupa pentru a audia varianta realizată sau pentru a introduce unele corecțiuni.

- ✓ La realizarea unei teme în scris sau la pian este necesar să fie bine încheată și analizată mișcarea naturală a liniei melodice la diferite voci, pe care o formează consunările armonice;
- ✓ Rezolvând un exercițiu pe patru voci (în stilul acordic sau omofono-acordic), trebuie de ținut permanent cont de faptul că vocile exterioare (soprano și basul) le revine rolul conducător;
- ✓ Este necesar să se acorde o atenție deosebită și aspectului metro-ritmic al exercițiului. El joacă un rol important în repartizarea funcțională în măsură.
- ✓ Figurația melodică de care elevii iau cunoștință în cadrul analizei armonice, este notată de autor în temele pentru realizare. În datoria pedagogului intră de a le explica elevilor semnificația lor și procedeele de armonizare.

O altă formă de activitate în procesul de instruire, în perioada studierii cursului de *Armonia (individual) III* este **interpretarea la pian** a diverselor exerciții, formule armonice, succesiuni de acorduri etc. Unele din ele mai frecvent utilizate în practica pedagogică vor fi demonstrate în literatura de specialitate propusă la disciplină.

Pentru specialitatea *Muzicologie* pot fi recomandate următoarele **variante ce conțin:**

construirea unui acord de la sunet sau în tonalitate (cu rezolvarea celor instabile); aprecierea și rezolvarea acordurilor propuse de profesor; interpretarea unor formule armonice din materialul teoretic studiat la moment (cadențelor, turațiilor de pasaj sau auxiliare, turațiilor întrerupte, tetracordului frigid, etc.); unor succesiuni armonice mai desfășurate; unei propoziții sau perioadei monotonale cu utilizarea procedeele armonice diatonice; unei propoziții sau perioadei monotonale care include inflexiuni în tonalitățile înrudite; DD în cadență și în interiorul construcției muzicale; progresiilor diatonice, cromatice sau transponente; succesiunilor armonice după cifraj; armonizarea basului cifrat; armonizarea liniei melodice cifrate; armonizarea vocii superioare sau a basului fără indicațiile autorului sau ale pedagogului etc.

XI. Resursele necesare pentru desfășurarea procesului de studii

Denumire modul	Mijloace recomandate
Pentru orele teoretico-practice	Cabinet acustic, auditoriu cu mobilier, instrument muzical (pian), tablă cu rechizitele necesare, documente școlare (manuale, creații muzicale, caiete), registrul profesorului, mijloace tehnice etc.

XII. Resursele didactice recomandate elevilor

Sursele bibliografice de bază

Nr. crt.	Denumirea resursei	Locul în care poate fi consultată/accesată/procurată resursa
1.	Pașcanu A. <i>Armonia</i> . – București, 1994.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
2.	Pașcanu A. <i>Armonia</i> (manual pentru clasele a X-a, XI-a și a XII-a), - București, 1993.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
3.	Țurcanu L. <i>Armonia</i> . – Chișinău, 1983.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
4.	Țurcanu L. <i>Solfegiu</i> , p.II, Chișinău, 1987.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
5.	Алексеев Б. <i>Гармоническое сольфеджио</i> . – Москва, 1965.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
6.	Алексеев Б. <i>Задачи по гармонии</i> . – Москва, 1976.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
7.	Аренский А. <i>Сборник задач (1000) для практического изучения гармонии</i> . – Москва, 1969.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
8.	Берков В. <i>Пособие по гармоническому анализу</i> . – Москва, 1966.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
9.	Дубовский И., Евсеев С., Способин И., Соколов В. <i>Учебник гармонии</i> – Москва, 1969.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
10.	Лопатина Н. <i>Гармонические диктанты</i> . – Москва, 1987.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
11.	Максимов С. <i>Упражнения по гармонии на фортепиано</i> ч.1 – М. 1969, ч.2. – М., 1974.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
12.	Можжевелов Б. <i>Мелодии для гармонизации</i> . – Москва, 1982.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
13.	Мутли А. <i>Сборник задач по гармонии</i> . – Москва, 1979.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
14.	Мясоедова Н., Мясоедов А. <i>Пособие по игре на фортепиано в курсе гармонии</i> . – Москва, 1986.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
15.	Незванов Б., Лашенкова А. <i>Хрестоматия по слуховому гармоническому анализу</i> . – Ленинград, 1967.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
16.	Привано Н. <i>Хрестоматия по гармонии</i> . (ч.1 Л, 1967, ч.2 Л, 1970).	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
17.	Скробкова О., Скробков С. <i>Хрестоматия по гармоническому анализу</i> . – Ленинград, 1978.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga

Surse bibliografice complementare

Nr. crt.	Denumirea resursei	Locul în care poate fi consultată/accesată/procurată resursa
1.	Buciu D. <i>Armonie tonală</i> . Vol. 1-2. – București 1989, 1993.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
2.	Buciu D. <i>Elemente de scriitură modală</i> . – București, 1981.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
3.	Cocearova G., Melnic V. <i>Teoria armoniei</i> . Vol.I – Chișinău, Museum, 2001.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
4.	Cocearova G., Melnic V. <i>Teoria armoniei</i> . Vol.II – Chișinău, Museum, 2003.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
5.	Eftimescu F. Chiriac M. Pașcanu A. <i>Principii de armonie</i> . Vol.1 – București, 1958.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
6.	Gurov L. <i>Teme pentru lucrări scrise la cursul special de armonie</i> . – Chișinău, 1992.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
7.	Negrea M. <i>Tratat de armonie</i> . – București, 1958.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
8.	Rimski-Korsakov N. <i>Manual practic de armonie</i> (trad. de Iușceanu V.) – București, 1955.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
9.	Астахов А., Степанов А. <i>Практические задания по гармонии</i> . – Москва, 1968.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
10.	Барабашов В. <i>Практический курс гармонии</i> . ч.1 – Киев, 1967.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
11.	Берков В. <i>Гармония</i> . – Москва, 1970.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
12.	Берков В., Степанов А. <i>Задачи по гармонии</i> . – Москва, 1973.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
13.	Бершадская Т. <i>Лекции по гармонии</i> . – Ленинград, 1978.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
14.	Бершадская Т. <i>О методике преподавания гармонии в музыкальных училищах</i> . – Ленинград, 1969.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
15.	Григорьев С. <i>Теоретический курс гармонии</i> . – Москва, 1981.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
16.	Дмитревская К. <i>Сборник задач по гармонии</i> . – Ленинград, 1956.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
17.	Должанский А. <i>Краткий курс гармонии</i> . – Ленинград, 1968.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
18.	Зелинский В. <i>Курс гармонии в задачах</i> . – Москва, 1971.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
19.	Катуар Т. <i>Теоретический курс гармонии</i> (ч.1-2). – Москва, 1923-1924.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
20.	Конюс Т. <i>Пособие к практическому изучению гармонии</i> . – Москва, 1926.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
21.	Мюллер Т. <i>Гармония</i> . – Москва, 1976.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
22.	Мясоедов А. <i>Задачи по гармонии</i> . – Москва, 1971.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
23.	Мясоедов А. <i>Учебник по гармонии</i> . – Москва, 1980.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
24.	Соловьева Н. <i>Упражнения на фортепиано в курсе гармонии</i> . – Москва, 1989.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
25.	Степанов А. <i>Гармония</i> , – Москва, 1971.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
26.	Тюлин Ю., Привано Н. <i>Задачи по гармонии</i> . –	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga

	Москва, 1970.	
27.	Тюлин Ю., Привано Н. <i>Задачи по гармонии и образцы решения гармонических задач (ч.1-2).</i> – Москва, 1960.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
28.	Тюлин Ю., Привано Н. <i>Учебник гармонии.</i> – Москва, 1964.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
29.	Холопов Ю. <i>Гармонический анализ в 3-х частях.</i> – Москва, 1996.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
30.	Холопов Ю. <i>Задачи по гармонии.</i> – Москва, 1983.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga